

פרק המפקיד

פרק "המפקיד" עוסק בדיני השומרים, וארבעה שומרים הם: שומר חנם, שומר שכר (נוטל שכר עבור שמירתו), ושואל.

דין השומרים והשואל מפורש בתורה בפרשת משפטים [פרק כב]:

פרשת שומר חנם: "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור, וגונב מבית האיש [כלומר: יאמר השומר שנגנב מביתו, ועל כן הוא פטור מלשלם, שאין השומר חייב בגניבה, אלא כשהיא באה על ידי פשיעה], אם ימצא הגנב ישלם שנים". הרי למדנו, שאין שומר חנם חייב בגניבה, וכן אינו חייב על אבידה, אלא אם כן באו אלו על ידי פשיעה.

"אם לא ימצא הגנב, ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו [כלומר: וכבר נשבע השומר שלא שלח ידו בפקדון של רעהו]. על כל דבר פשע..."

הרי למדנו, שאין השומר נפטר מידי תשלומים לבעלים, אלא כשנשבע תחילה שלא שלח ידו בפקדון, שכן אם שלח ידו בפקדון, כי אז חייב הוא לשלם, אפילו אם נאנס הפקדון בידו.

ואמרו חכמים [לעיל ו א]: שלש שבועות משיביעין אותו: שבועה שלא פשעתי בו, שבועה שלא שלחתי בו יד, שבועה שאין הפקדון ברשותי.

פרשת שומר שכר: "כי יתן איש אל רעהו

חמור או שור או שה וכל בהמה לשמור [תמורת שכר], ומת [כדרכו] או נשבר [הפקדון באונס] או נשבה [על ידי לסטים מזויין], [ו]אין רואה [שיעיד בדבר, אלא הוא טוען כך]".

"שבועת ה' תהיה בין שניהם, אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, ולקח בעליו [את השבועה] ולא ישלם [השומר, שכל אלו אונס הם, ושומר שכר פטור על האונס]".

"ואם גנב יגנב מעמו [מעם השומר], ישלם לבעליו". [וכן חייב הוא על האבידה].

"אם טרף יטרף [הבהמה שהפקדה אצלו], יביאהו עד [יביא עדים שנטרפה באונס; ואת] הטרפה לא ישלם [שאין שומר שכר חייב באונסין]".

פרשת שואל: "וכי ישאל [בחינם, ולא בשכר] איש מעם רעהו ונשבר או מת [אף שאונס הם], בעליו אין עמו [אם בעליו לא היו עם השואל במלאכת השואל בשעת תחילת השאלה], שלם ישלם [שהשואל חייב אף על האונסין, ופטור כשהיו בעליו עמו במלאכתו]. "אם בעליו עמו לא ישלם [השואל, וכן כל השומרים פטורים כשבעליהם עמם במלאכתם].

השוכר לא פירשה התורה את דינו: אלא אמרה: "אם שכיר הוא בא בשכרו", ונחלקו תנאים [לקמן צג א] בדינו: רבי מאיר אומר: שוכר כשומר חנם; ורבי יהודה אומר: שוכר כשומר שכר.